Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)
XLIX. évf. Cluj, 1939. december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Karácsony.

Dicsőség a magasságos mennyben
e földön békesség, és az emberekhez jó

A mai karácsonyunk harci zajában, mintha minden békességről való elmélkedés már önmagában ellentmondás lenne: fellegekben való ábrándozás és szemethunyás az élet kegyetlen valóságának. Mintha az egykori karácsonyi üzenet, a béke, szeretet, megértés és jóság üzenete nekünk már nem is szólana s ha olykor-olykor még felhangzanak annak foszlányai s a körülöttünk levő sötétségben megremeg halvány sugara, akkor sem a boldog megnyugvás érzetét keltik, mert nagyravágyásunk, dölyfünk, kicsinyeskedésünk, gyengeségünk és önzésünkből származó világégésünk fölött való lelkiismeretünk fordulása lidércnyomásként nehezedik reánk.

Azért a karácsony mégsem puszta önámitás, nem csupán illuziókeltés, mert az véres harcok ellenére is megmaradt valami az emberi lélekben, valami abból az örök jóból, mely először megszülte a karácsonyt, a béke és a szeretet ünnepét: a háromnapos istenországot e földi szenvedésekben. A következő, angolból forditott kis történet, melyet egy angol lelkésznek, francia földön mondott el egy volt német katona, az emberi lélekben megszunnyadó örök jót, és békét tükrözi vissza.

„Néhány nappal karácsony előtt, meglátogattam a Poelcapelle-i angol temetőt, mely mintegy tizennégy kilométernyire fekszik Ypertől. Célom az volt, hogy egy angol katona sirjára az emlékezés koszoruját tegyem. Az uton egy emberrel találkoztam, aki nyilvánvalóan hasonló zarándok-utra ment, kezében két örökzöld koszorucska volt.

Legnagyobb meglepetésemre német volt. Beszélgetni kezdtünk és elmondta, hogy a koszorukat két régi barátjának sirjára viszi,

1578 Unitarian School
Berkley California.

akik, a több, mint ötezer sírt tartalmazó Passchandaeli-temetőben nyugszanak, amely a nagy angol Tyne Cot-i temető tőszomszédságában fekszik.

Beszélgetésünk közben megemlítette, hogy ő egyike volt azon német katonáknak, akik az angol csapatokkal, 1914 karácsony reggelén a „Senki földjén" olyan melegen szorítottak kezet. Emlékezhetünk erre a kis incidensre, amelyet abban az időben ugy Angliában, mint Németországban olyan szigoruan itéltek el, mert benne a katonai fegyelem sulyos megsértését látták. Német társam, azonban egészen más magyarázatot adott róla.

— „Hogy mi angolok és németek a karácsony szent ünnepén nem öltük egymást, hanem együtt beszélgettünk és cigarettáztunk, valóban Isten munkájának tulajdonitható" — mondta ő csaknem remegő hangon.

Mivel az események angol formáját gyakran hallottam, de a németet sohasem, megkértem, hogy meséljen róla bővebben is.

„A lövészárokban voltam, — kezdte a történetet —, Wez Macouart faluval szemben a La Chappele d'Armentiers-i fronton 1914 karácsony estéjén. Egyik helyen, tőlünk mintegy negyven méterre, a másikon pedig mintegy százhuszra lehettek az angol lövészárkok. A kezdeményezés a mi oldalunkról jött. Amint az éjszaka leszállt, néhányan közülünk lámpáikat lobogtatván kimerészkedtek a harcvonal mögé. Az angolok azonnal tüzbe fogták őket, de ők angolul kiáltottak: „Ne lőjetek"!

A tüzelés megszünt. Akkor mi töltéseinket mintegy mérföldnyi távolságban kivilágitottuk. Egy német katona, aki folyékonyan beszélt angolul, megkért egy angol közkatonát, hogy találkoznék vele féluton a „Senki földjén", hogy egy üveg bort és egy doboz cigarettát egy angol kalácsért kicseréljenek. A karácsony szelleme még a lövészárokban is azzal az üzenettel volt ott, hogy a „Földön békesség a jóakaratu emberekhez" és ebben a szellemben tették és fogadták el az ajánlatot.

E megállapodás következtében egy angol csapat-tiszt egészen a mi vonalunkig jött, kezében fehér zászlót lobogtatván. Másnapra békeszünetet kötöttünk. Talán megemlithetem, hogy mi szászok voltunk és a vezetőnk ezekkel a szavakkal adta beleegyezését: „Békeszünet lesz holnap éjfélig; akkor revolveremet elsütöm s azután a háboru ismét folytatódik".

Másnap, karácsony reggelén, kikértük halottainkat. Az angolok kiszedték őket drótsövény keritéseik közül és elhozták hozzánk. Egy nagy, közös sirban temettük el. Mig vezetőnk a halotti szertartást végezte és köszönetet mondott az angoloknak lovagiasságukért, mi németek és angolok egyaránt hajadonfővel állottunk. Aznap este különös koncert volt. Mindkét oldal, felváltva egy-egy karácsonyi zsoltárt vagy éneket adott elő. Mindannyian tapsoltunk. A lövészárkokban nem volt gyülölet. A gyülölet nem természete a mindennapi embernek.

Igy végezte be elbeszélését a német katona. Valószinü, hogy

ilyen történeteket mások is tudnának mesélni saját életükből. Mert a karácsonyi csillag, a karácsony üzenete még a lövészárkokban is békét, barátságot szül. Igen, mert mig világunkban égnek a pusztító harci tüzek, az emberi elme éppen a tüzek világánál lassan-lassan ráeszmél, hogy az angyali szózat több, mint egy himporos történet kiszakadt foszlánya, vagy, mint egy mithosz valóraválásának akarása. Kétezer évvel ezelőtt megindult, hatalmas teremtő gondolat ez, mely minden karácsonykor több és több emberi szivet hódit meg magának és maga is jobban és jobban megizmosodik s a mindenkori „mai“ életnek harcában háromnapos békeszünetet köt, mig végül majd elég erős lesz arra, hogy megkösse az örök békét, az életharcában megacélosodott, jóakaratuvá vált emberi lelkekben. *Bodor András.*

Főjegyzői látogatás a Zsilvölgyében.

Egy nagyszabásu és ragyogóan szép esküvőre jött, de látogatása nekünk is szólott. Nem tudott, aminthogy Dr. Kiss Elek sohse' tudott nemet mondani a kérő szónak. Igy történhetett, hogy egy kedves családi esemény a zsilvölgyi unitáriusok ünnepnapjának megnyitója lett.

Október 28-án érkezett Petrozsénybe, hol a lelkész gyönyörü épülő villáját tekintette meg s az egyházközség lendületes, de sok erőfeszitéssel és áldozattal teli élete iránt érdeklődött. Aznap délután Módy Lenke impozáns esküvőjének volt magas vendége. 29-én reggel a zord őszvégi idő ellenére is szépszámu hallgatóságnak prédikált. Istentisztelet után helybeli lelkész nagyon melegen üdvözölte, mint egyetemes egyházunk egyik őrködő szellemét s a „vidék“ fáradhatatlan szerelmesét. „Üdvözöljük — mondotta — az unitárizmus eme előretolt bástyáján . . .“ S e nehány szóban Weress Béla lelkész nem csupán uj s a mi lelkünkhöz és álmunkhoz közelebb álló megfogalmazást adott a *végeknek*, hanem hangsulyosan megjelölte örök küldetésünk igaz utját. Nekünk nincsenek, nem lehetnek végváraink, ahol kallódó értékek töredékeit gyüjtögetjük és őrizzük csupán, hanem előretolt bástyáink vannak, ahol uttaposó, missziós lélekkel készitjük, verjük az anyaszékekből kiszálló rajok utját. *A mi életünk előörsi, pionir élet. Missziónk a példaadás, célunk a megtartásontuli toborzás.*

29-én d. u. Dr. Kiss Elek főjegyző a Weress lelkész-család, valamint a vulkáni egyhk. gondnok és családjának kiséretében Lupénybe érkezett, ahol tiszteletére templomi ünnepélyt rendeztek. Az ünnepélyt gyülekezeti ének, majd Weress Béla lelkész gyönyörü imája nyitotta meg. Bányai Olga fehér krizántém-csokorral köszöntött a főjegyzőt. „. . . lupényi virágok — mondotta meghatódott, gyermeki remegéssel — lupényi földből és lupényi szivekből nőttek ki, hogy csunya életünket megszépitsék s Főjegyző ur iránti ragaszkodó, meleg szeretetünket kifejezzék“. Az egyházközség nevében

Suka Sándor gondnok mondott figyelmetkeltő, üdvözlő szavakat. A beszéd legalább kivonatosan a nagyközönség elé kívánkozik, mert az egyházközség multjára és jelenére érdekes világot vet és olyan módon, hogy mindannyian okulhatunk belőle.

„Tudatában vagyunk — mondta *Suka* gondnok —, hogy mi, zsilvölgyi unitáriusok saját magunkra vagyunk utalva. Magunkra-utaltságunk megedzett, öntudatosakká tett, megtanultunk mindent a saját erőnkből előteremteni, de mégis néha szükségét érezzük egy-egy serkentő, buzdító atyai szónak, meleg testvéri kézszoritásnak azok részéről, akiket vezetőinknek ismerünk, tisztelünk s kiktől utmutatást várunk. Jól esik Főjegyző urat magunk között látni, mint a zsilvölgyiek „nagy" testvérét, aki merjük hinni, hogy hozzánk hazatér. Épen ezért legyen szabad inkább magunkról beszélni, mint Főjegyző ur közismert érdemeit méltatni. Büszke öntudattal teli, önérzetes vallomás lesz, amit mondok, de testvér beszél a testvérnek s egy kicsit panaszkodó is, hiszen hozzánk olyan ritkán jutnak el, a Főjegyző ur kivételével, vezető egyházi emberek. Hogy mást ne említsek, évek hosszu sora óta hasztalan várjuk, kérjük köri közgyülésünk itt tartását; csak igéretet kapunk, amelyek nem jutnak el a megvalósulásig. Pedig mennyire várjuk őket, hogy minket is lássanak őrhelyeinken s mi is belekapcsolódhassunk egy-egy impozáns tömegmegnyilvánulás sodró erejébe... Hivenk közül már alig akad egy-két ember, ki végigélte egyházközségünk rövid, de küzdelmes és tanulságos életét, épen ezért nem lesz érdektelen multunkat egy-két szóban ismertetni. Az unitárius előörsök már a mult század nyolcvanas éveiben jelentkeznek a Zsilvölgyében, azonban gondjukat el egészen 1908-ig a ref., illetve lutheránus egyházak veszik fel. 1908-ban megalakul az első eklézsia Petrozsény központtal. Lupény csak 1920-ban lesz önálló egyházközséggé. A felnépesedés okai közismertek. Azonban, hogy bizonyos félreértéseket eloszlassunk, mert hiszen ma is van olyan vélemény, hogy népünknek csak az alja került ide, el szeretném mondani, hogy kik is a mi hiveink. Egy részüket a sors szeszélye üldözte ide, a nehéz gazdasági viszonyok, a falvak szegényes határa, elemi csapások s b. Más részüket az ősi birtok adósságmentesitése, vagy annak visszaszerzése, esetleg kibővitése. És voltak, vannak és lesznek, akik szerény keresetükből akár otthon, akár itt, maguk és családjuk számára anyagilag szép jövőt biztositanak. Bárhol élnek, köztiszteletben álló, erkölcsös és istenfélő emberek. Nem unitárius hivők, sőt maguk a munkáltatók elismerik, hogy az unitáriusok jó munkások, tetőtől talpig becsületesek és szorgalmasok. Itt fent a napon józan életmódot folytatnak, alázatosak, szolgálatkészek s egyházukért áldozóak. Itt egy adózó hivünk havi összkeresetének *két* százalékát fizeti egyházi adóba. Számokban kifejezve annyit tesz, hogy *egy egyszerü napszámos testvérünk*, **kinek 3—4 tagu családja van (az egyke nem divat), havi kétezer lej maximum keresetből 40 lejt fizet egyházának akkor, amikor más levonások meghaladják a havi 5—600 lejt. És megfizeti egy**

lej hiján, Napszámos hiveink évi egyházi adója 480, iparos testvéreinkké 600—1200, bányászoké 700—1400, tisztviselőké 800—2100 lej. Egyházközségünkben, hol 55—70 között váltakozik az adófizetők száma, évi 60—70 ezer lejes zárszámadást mutatunk fel, vagyis adófizetőink fejenként átlag ezer lejt fizetnek. Ezenkivül aranykönyvünkben 5—40 ezer lejig terjedő megajánlási összeget irunk be évente. 1920-ban mégcsak akkora helyünk sem volt, hová az ujjunkat letehessük. Ma Isten segedelmével van egy szép kis templomunk és ezzel egy fedél alatt egy csinos és a mai követelményeknek teljesen megfelelő lelkészlakunk udvarral s egy háromnegyed holdas kerttel. S mindez, amint látni méltóztatott, a legjobban karban tartva. Jelen vagyonátlagunk testvérek között is megéri a másfél milliót s ha ehhez hozzávesszük azt a 620.000 lejt meghaladó összeget, amelyet lelkészeinknek kifizettünk, elmondhatjuk, hogy nem küzdöttünk hiába. Igaz, hogy a nagyszerű hivek mellett Isten kiváló lelkészekkel áldott meg. Ezért neki hálát mondunk s Főjegyző urnak is megköszönjük, hogy szárnyai alól ilyen lelkészeket bocsátott ki. A Zsilvölgyében papnak és magyarnak lenni ma nagy feladat, isteni küldetés. Itt gerinces emberre van szükség, különben a lelkész megingásával az egyházközség is elveszett. Mi pásztor és nyáj kéz-a-kézben állunk s hálát adunk a Gondviselésnek, hogy egyházunkat a jelen vezetőkkel áldotta meg s kivánjuk, hogy Főjegyző urral egyetemben, mindannyiunk boldogságára sokáig éljenek!"

Dr. Kiss Elek röviden és meleg szavakban köszönte meg a ragaszkodó bizalmat, amelyet többször volt alkalma a Zsilvölgyében tapasztalni, majd a Főtiszt. püspök ur főpásztori üdvözletét és áldását tolmácsolta. Ezután egy kedves hangulatú, rövid müsor következett, melynek keretében Péró Sándor, Csuklai Viktor zeneszámokat, a Gyermekkar egyházi éneket, Vernes Ilonka, Krájbik Hilda és Vargyas Dénes verseket adtak elő hatásos közvetlenséggel. Az ünnepélyt a lelkész szavai zárták be, ki rendithetetlen hitét és bizalmát fejezte ki ugy az egyetemes Egyház, mint az egyházközség jövőjét illetőleg. Majd az idehozott és megtestesült álmairól beszélt, aminek bizonysága a lelkészlak és templom ujjáépitése s az utóbbinak magyar motivumos kifestése. Végül örömkönnyes hangulatban jelentette be a következő álmát: az iskola és a torony megépitését s egy harang beszerzését. A megható pillanatban Dr. Kiss Elek emelkedett szólásra s magával ragadó, drámai hangon biztatott. „Testvéreim! Petőfivel hiszem, hogy az álmok nem hazudnak!"

Dr. Kiss Elek még egy napot töltött a lupényi lelkész házánál. Hisszük, hogy ugyanolyan szép emlékkel távozott körünkből, mint amilyent velünk hagyott. *(s—d)*

A szerencse mezőt ad, de a győzelmet rajta csak erény vivhatja ki. *Eötvös.*

Keresztény ifjak világkonferenciája Amszterdamban.

Julius 28. Rev. Elie Lauriol (Franciaország): „Mindennapi kenyerünk". Az emberiségnek szüksége van kenyérre s tragikus tény az, hogy ma nem jut ebből elegendő mindenkinek. De az ember nem él csupán kenyérrel és hogy a népek anyagi szükségeit megoldjuk, a sokkal fontosabb lelki táplálékkal kell mindenkinek rendelkeznie, ami után az előbbi megoldása könnyebben megy.

Este Dr. T. Z. Koo (Kina) „Keresztény közösség és a nemzetek világa" cimen tartott előadást, amely éppen a nemzetközi helyzetből kifolyólag egyike volt a leghatásosabb előadásoknak. Dr. Koo szerint három nagy probléma van ma: politikai, gazdasági és faji probléma. Ma lehetetlen dolog megnyugodni abban, hogy majd csak helyreáll ismét a nemzetközi béke. „Ma minden nemzet három alternativa előtt áll" — mondta Dr. Koo" — „engedni az erőszaknak és szolgává lenni, erőszaknak erőszakkal állni ellent, ami kétségtelenül háboruhoz vezet, vagy más nemzetekkel szövetkezve helyreállitani a nemzetközi rendet. A keresztény egyház ebben a világban él s tekintettel arra, hogy világvallásnak mondja magát, különös felelősség terheli. Első feladata ezért megteremteni a nemzetközi rend egy fajtáját, hogy a szolgaságot és háborut elkerülve egy harmadik lehetőség is legyen. Azonban a nemzetközi rend első kivánalma a nemzetközi szervezet. Egy testnélküli lélek csupán kisértet. Másodszor, az önálló államok és a nemzetközi szervezet között valamilyen kapcsolatnak kell lennie. A Népszövetség esetében itt volt a hiba. Azt gondolták, hogy a világ nemzeteit csak össze kell hozni és azok majd közösen dolgoznak. Olyan volt ez, mint amikor egy tucat tojást egy edénybe teszünk anélkül, hogy héjukat megtörnők és akkor ráfogjuk: „Ime! — ez omlett!"

Nemzeti szempontból is a testvériség olyan cél, amit meg kell valósitani. Keresztény szempontból pedig mindnyájan itt és most testvérek vagyunk. Nemzetközi válságok idején a nemzetek gondolhatják magukban: „Felelős vagyok én szomszédomért?" „Nem!" De önöknek és nekem, mint keresztényeknek éreznünk kell ilyenkor a felelősséget, ami a testvériség elvéből következik és Pál apostollal együtt kell mondanunk: „Egymás terhét hordozzátok és ugy töltsétek be a Krisztus törvényét". Hogyha Kinának valami jót kivánok, mint keresztény ember, ugyanazt kell kivánnom Japán számára is".

Dr. Koo előadásának lényegét, talán a következő mondat jellemzi a legjobban: „Egy bomladozó egyháznak nem lehet különösebb mondanivalója a bomladozó világ számára".

Istentisztelet a konferencián.

A konferencia sokszáz tagja ugy földrajzi, mint hittani tekintetben a legkülönbözőbb felekezeteket képviselte. Ebben a nagy

változatosságban a vezetőség ahelyett, hogy közös liturgiát állított volna össze, azt az igen bölcs elvet alkalmazta, hogy naponta a legjellegzetesebb dogmarendszerek liturgiáját mutatta be. Igy a konferencia tagjainak alkalmuk volt résztvenni az Angol Szabad, Francia református-, Magyar Lutheránus-, Afrikai Keresztény-, Indiai Keresztény-, Orosz Orthodox Egyház és egy amerikai csoport művészi istentiszteletén. Ugyanigy történt az urvacsoravétel is. A vezetőség különböző templomokban négy istentiszteletet rendezett urvacsorával egybekötve (anglikán, református, lutheránus és orthodox). Urvacsoravétel előtt, szombaton este közös előkészitő istentisztelet volt.

Bár a konferencia hivatalos nyelve angol, német és francia volt és az előadások és istentiszteletek ezeknek valamelyikén hangzottak el, nyelvi nehézség egyáltalán nem forgott fenn, mert ugy az előadások, mint az istentisztelet rendjét és a konferencia énekeskönyvét mindenki megkapta nyomtatásban és hogyha a nyelvet nem is értette, a háromnyelvü kiadásban követhette az előadást vagy a szertartást.

Biblia-órák.

A reggeli istentisztelet és a bevezető előadás után naponta a biblia-csoportok gyültek össze a programmban előirt vagy a csoport által fontosabbnak itélt problémákat megvitatni. Öröm volt nézni, amint a hatalmas előadó teremből kiözönlött száz, meg száz ifju igyekezett kijelölt helyére. A vallási különbség, talán a legnagyobb hézagot képezte a legtöbb ember között, azonban, amikor az alapvető keresztény elvek gyakorlati alkalmazására került sor, az összhang tökéletessé vált és a közös felelősség sulya alatt testvérré lett mindenki. A konferencia hivatalos megnyilatkozása igen gyakran orthodox-izü volt, azonban ugy a biblia-órákon, mint a vitákon igen sok liberális nyilatkozatot lehetett hallani orthodox hitrendszerü egyházakhoz tartozóktól is.

Vita-csoportok.

A vitacsoportok munkája már nehezebb volt, mert nemcsak a tagok magukkal hozott világnézete között volt meg a különbség, hanem az általános erkölcsi elvek gyakorlati alkalmazásánál is nagy eltérések voltak, amint minden nemzet speciális helyzetéből következik. Ez a tény a vezetőktől nagy elővigyázatot igényelt. Azonban a konferenciának nem az volt a célja, hogy a tagokat egyetlen világnézet keretében egyesitse, hanem az, hogy a vitatkozók megértsék egymást. Általában ez sikerült is. Az amszterdami konferencia a legjobb alkalom volt erre. Bár voltak nagyrészt homogén csoportok is, azonban a legtöbb csoport a legkülönbözőbb elemekből állt. Ime az egyik csoport tagjai: kinai tanár, angol bankhivatalnok, francia nevelőnő, skót textilmunkás, svájci könyvtáros, litván egyetemi tanár, japán egyetemi hallgató, ir ügyész, holland könyvkiadó, indiai szociális munkás, amerikai telefonjavitó, magyar ügyvéd, afrikai lelkész, svéd pénztáros és

még 20 különböző nemzetiségü és foglalkozásu. Nyelvi nehézség alig forgott fenn a konferencián; a csoportok egy része tiszta angol nyelvü volt, a többiben legfennebb egyetlen más nyelvre kellett forditani.

Fogadás a Rijksmuseumban.

Nem maradhat megemlités nélkül Németalföld kormányának az a figyelme és jóakarata, amellyel a konferencia munkája iránt viseltetett. Ez leginkább abban a kedves vendéglátásban jutott kifejezésre, amelyben a konferencia résztvevőit, mintegy 1,500-at a hires Rijksmuseumban részesitette. A kiküldöttek saját népviseletükben országonként vonultak fel. Dr. Slotemaker de Bruine Őexcellenciája, a nevelésügyi miniszter a muzeum nagy halljában fogadott külön minden csoportot. Majd a Rembrandt-képek világhires muzeumát végigjárva, a kormány vendégei voltunk; a muzeum egyik részében teritett asztal várt mindenkit.

Kirándulás-bemutatkozás.

A konferencia vezetősége Amsterdam városának nagylelkü anyagi támogatásával három kirándulást rendezett. A kiküldöttek egyik csoportja Volenbamba, a festői halászfaluba és a Zuiderzee közepében fekvő Marken szigetre, a másik IJmuidenbe, az Északi tenger partjára, a harmadik pedig Alkmaar-ba látogatott el megtekinteni a világhires sajtvásárt.

Egy másik délután a konferencia a hatalmas Olimpia-stadionban gyült össze, hogy a többezer főnyi amsterdami előkelőség és a diákok előtt bemutatkozzék. A legimpozánsabb jelenség volt, amint a zászlókkal feldiszitett hatalmas téren az ifjuság országonkint nemzeti viseletben vonult fel és minden csoportot tapsviharral fogadott a közönség.

Széljegyzetek a konferenciáról.

Az Amszterdami konferenciáról igen nehéz véleményt mondani, hiszen annyira népes volt és gazdag müsorában, hogy egy ember alig tekintheti át; a részletes beszámoló szeptemberben jelent meg, a rendezőbizottság kiadásában. Mindemellett az általános benyomásokról számot adhatunk. Már önmagába véve is csodának tekinthető az a tény, hogy a mai nemzetközi viszonyok között létrejöhetett egy ilyen konferencia, amelyen a világ majdnem minden nemzete képviseltette magát. A résztvevők között is természetesen, óriási világnézeti, hitbeli, nevelési és hagyományi különbség volt. Ha ezt az oldalt tekintjük, az 1775 ember a legkülönbözőbb elemek összetétele volt. Azonban a hangsuly nem ezen volt. A konferencia a „keresztény ifjak konferenciája" s abban, hogy a jelennél jobb társadalmi, politikai és gazdasági rendszert vár a világ, mindnyájan egyetértettünk. Abban, hogy a jézusi ideológiának egyszer már valósággá kell válnia, mindnyájan egyek voltunk és testvéreknek éreztük egymást. Ilyen óriási összesereglés még nem történt az ökuménikus mozgalom történetében. A siker teljesnek mondható. A különböző faju, felekezetü, foglal-

kozású és temperamentumi népek a legjobban megférték egymás mellett. A konferencia nem foglalkozott politikával, sem határozatot nem hozott. A fő szempont mindenben az volt, hogy megismerjük és megértsük egymást. Az ülések és viták alatt fényesen bebizonyosodott, hogy minden ilyen csoportosulásnak és végeredményben a társadalmi és nemzetközi béke alapja a jézusi vallás-erkölcsi tanok.

A társadalmak és népek hatalmas regenerációs programmjában sz ifjuságra és az ifjuságon keresztül az egyházakra, mint a jézusi tanok terjesztőire óriási feladat hárul. A jövő békéjének hordozója az egyház. A modern, egymással homlokegyenest ellenkező társadalom-filozófiai elméletek képteleneknek bizonyultak megváltani a világot. Minden jel szerint csak a jézusi ideologia képes erre. A mai helyzet szomoru, de nem kétségbeejtő. Az emberiség kezd felébredni. S amig a nemzetek mind jobban távolodnak egymástól, addig az egyházak lassan közelednek a közös alaphoz. Mindnyájan látjuk, hogy az egyházaknak szüksége van egymásra, hogy a világ problémáit megoldhassák. Az ifjuságnak ma az a feladata, hogy az egyházak között helyreállitsa a békét és az együttmüködésre megnyissa az utat. A világnak szüksége van erre. Egynek kell lennünk, hogy a világ higyjen nekünk. Viszálykodó egyházaknak nem lehet sok mondanivalója a világ számára. A világ nem vár, amig mi vitatkoztunk, sem Isten csodákat nem tesz; nekünk kell hozzálátnunk a problémák megoldásához.

Ebben a hatalmas munkában minden embernek erkölcsi kötelessége résztvenni. Visszahuzódni a közös munkától azt jelenti, hogy az illető nem érzi a felelősség sulyát és átengedi a vezetést a törtetők és kalandorok számára, akik a maguk céljait igyekeznek megvalósitani. (Befejező közlemény). *Benedek Gyula.*

Szegény falusi pap éneke a városban.

Mennyi ház itt s mind a másé,
Nekem nem jutott egy se.
A kis viskók ezer gondja
Telepedett lelkemre.
Ez az enyém, ez a sok gond
S hordozom e házak közt:
Hogy elszállott én Istenem!
Életemből az öröm!

Dehogy szállott, dehogy szállott,
Ez is csak ugy gondolom,
Hiszen a sok falusi ház
Az én drága vagyonom.
Enyém a szó s a gondolat,
Amit tőlem visznek el,
Az ima s a fohászkodás,
Mi naponta égbe kel,
Enyém a sok buzaszemből
Itt is, ott is egy marék,
Ha megadják, ha nem adják,
Csak ugy hivják, hogy „papbér".
Enyém a sok kérges tenyér,
A sok meleg szoritás,
Mikor hulló könnyek után,
Hull az égből az áldás.
Jajj, a város ezer házát
Hogy is cserélhetném fel,
Kis falum ezer bajával,
Égbenyuló szép tornyával
Ezer város sem ér fel.

Fekete Lajos.

Emlékeim. (3-ik közlemény.)

E pillanattól fogva egy igen szép unitárius egyházi élet kezdődik meg Erzsébetváros. Meglátogattam a hiveket és közben az előkelő magyar és szász családokat s minden magyar megmozdulásból kivettem részemet. Gyarmathy János buzgó afiánál megrendeztük az első teaestélyünket, igen szép sikerrel. Az összetartó lelkes munka következtében lassanként a másvallásuak figyelme is reánk terelődött, minek láttára azon gondolkoztam, hogy a nyilvánosságra lépjünk.

December 29-ére a nagyvendéglő szinháztermét estélyünk részére le akartam foglalni, de a bérlő tervemet nem helyeselve, igy szólt: tiszteletes ur mit akar, karácsony napján a reformátusoknak, szilveszterkor a kaszinónak van előadása s igy lehetetlen, hogy közben estélyük sikerüljön. Nem tágitottam, kifizettem az 500 lei terem árát és elmentem Ujszékelyre, hogy segitségül hivjam Fikker János helyettes lelkészt, kinek ismertem jóindulatú buzgó tevékenységét. Megkérdeztem, nincs-e betanitva valami jó darabja, mit az ujszékelyi mükedvelőkkel Erzsébetvároson elő lehetne adatni. Ő helyzetemet átérezve örömmel vállalkozott, hogy az éppen betanitott „Piros rózsa, fehér rózsa" c. szindarabot előadatja. Kérésére Murvai Samu ujszékelyi földbirtokos a benzin ára megtéritése fejében teherautóját a szereplők rendelkezésére bocsátotta.

Estélyünknek fényes sikere volt, a város szine-javának részvételével. Nemcsak a szindarab előadása volt kifogástalan, hanem Fikker János szavalata és Balázs Ferenc szabadelőadása oly hatást ért el, hogy az unitáriusok egy csapásra az érdeklődés középpontjába kerültek. Sőt még azt a vágyamat is elértem, hogy a minden magyar ügyért lelkesedő Dr. Izekutz Viktor eszmék szolgálatába állott; nemcsak agitált, hanem püspökünkkel levelezésbe is bocsátkozott imaházunk épitése érdekében.

Ettől fogva már az erzsébetvárosi legjobb mükedvelők is vállalkoztak az unitáriusok részére szindarabok előadására. Kikkel azután nemcsak helyben, hanem falvakban is kimentünk előadásokat tartani. Lassankint az előkelő családokkal annyira összemelegedtünk, hogy már büszkén nevezték magukat tiszteletbeli unitáriusoknak, igaz, hogy ebben nagy része volt Orbán József kiváló hivünknek és magas müveltségü feleségének.

Az eredmény ezek után el sem maradhatott. Felépült egy rövid év leforgása allatt az unitárius imaház. Felszentelése az egész magyarságnak örömünnepe lett. Dr. Pap Lajosné a róm. kath. nőszövetség elnöknője az unitárius segédpap részére egy szoba butort ajándékozott. Dr. Izekutz Viktorné az imaházról készült felvételeket lelkesedéssel árulta. Jakabffy Albertné az örmény kath. nőszövetség elnöknője teljes erejével közremüködött. Czárán Berta nemcsak lakását bocsátotta az unitárius vendégek rendelkezésére, hanem magas szinvonalú felolvasást is tartott imaházunkban,

Mikor a komjátszegi templomunk javára a téli gyüjtési körutamban régi hiveimet és barátaimat fölkerestem, oly öröm fogta el lelkemet, mert láttam az őszinte szeretet megnyilatkozását. Köszönetet kell mondjak Deák Berta papnőnek, ki a legnagyobb megértéssel karolta fel ügyünket, de, sajnos, testvéregyházunknak szánt szeretetadományukat nem vehettem át, mivel a hatóság a gyüjtési engedély kiadását a város területére megtagadta.

1939 febr. 10-én érkeztem Nagykadácsba. Bár régen hallottam Lőrinczy László lelkésztársam tyukgazdaságáról, mégis meglepett. A hideg tél dacára nemcsak a csirkekeltető gépben, hanem a kosarakban is százával állottak a tojások. Ennek abban találtam magyarázatát, hogy a szalmával bőven bélelt ketrecek az északi széltől teljesen védve voltak és a tyukok megfelelő táplálékban részesültek. A csirkenevelő szoba tele volt a gép által keltetett apró csirkékkel. A csirkék megelégedett csipegéssel kapargáltak az elhintett szalmahulladék között s ha megfáztak, szaladtak be a számukra felfüggesztett éjjel-nappal égő lámpa nagy ernyője alá. Lőrinczy László kedves lelkésztársam örömmel világositott fel a tyukgazdaság titkairól. Elgondoltam, mily könnyen követhetnék mások is példáját és ezzel hasznára lehetnének maguknak és másoknak is.

A szeretetadomány összegyüjtésére elkisértek ifj. Gyöngyösi Dénes nagykadácsi és Györke Mihály kiskadácsi gondnokok. Három óra alatt a két kicsiny falu 777 Lei segitséget adott egyházközségünknek, melyért e helyen is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Meg kell emlitsem Paksán Jánosné született Bartalis Poli kadácsi születésü aradi gyógyszerésznét, ki uj templomunk részére egy diszes szószéktakarót igért, melyért fogadja hálás köszönetünket.

Szives vendéglátás és izletes ebéd után elkisért lelkésztársam a faluja határáig s megmutatta a Tarcsafalvára vezető utat, hová délután 4 órakor megérkeztem.

Mivel Katona József lelkésztársamnak a kobátdemeterfalvi „Hangya" gyülésen kellett résztvennie, gyüjtési utamban Lázár Albert és Kibédi János kisértek el. A szürkületben lámpásával hozzánk csatlakozott Pálffy Ferenc presbiter, Pálffy Ákos tanitó afia testvére. Ennek a falusi embernek udvarias, kedves modora meglepett. Minden házhoz elsőnek nyitott be s nyájas szavakkal köszöntötte a háziakat, mindenkit megszólitott és kérte, ne hagyjuk kedveseinket elveszni, segitsük mindnyájan, mivel tehetjük. Midőn gyüjtésünk 772 Lei eredménnyel bevégződött, arca csak ugy sugárzott a megelégedéstől, büszke volt arra, hogy kicsiny falucskája kitett magáért. Este 7 órákor lámpását elkérve, sürü havazás között, gyalog akartam megindulni a 2 km.-re fekvő Tordátfalvára. Erre ő, hevesen tiltakozva, igy szólt: hogy gondolja, tiszteletes ur, elfelejtette, hogy székelyek között van, ha nem akarja az éjszakát nálunk töltent, elkisérjük az egyházközség gondnokával, nem engedhetjük, hogy az éjszakában eltévedjen. S igy, az erős szél és nagy havazás daçára, velem jöttek. *Buzogány Kálmán.*

Énekvezér-tanitó kibucsuzási és beköszöntési, valamint házavatási ünnep a kolozsvári unitárius egyházközségben.

A kolozsvári unitárius egyházközség, az énekvezér és elemi iskolai igazgatói állást, amely *Ütő Lajos* énekvezér-igazgató tanitónak felsőbb hatósági rendelet értelmében szükségessé vált nyugdijaztatásával 1939 szeptember 1-től megürült, *Ajtay József* székelyszentmihályi énekvezér egyhangulag történt megválasztása utján töltötte be, a Főt. püspök ur hozzájárulásával.

Az uj énekvezértanitó beköszöntése ée beiktatása, valamint a réginek kibucsuztatása ünnepélyes formában 1939 november hó 5-én, a délelőtti istentisztelet keretében történt meg.

Ez ünnepély alkalmul szolgált egyszersmind az egyházközség 1938. és 1939. években épült két kétemeletes uj bérházának ünnepélyes felavatására is.

Az ünnepélyes istentiszteleten *„egyházépités“* cimen tartott alkalmi beszédében *Ürmösi Károly* tb. esperes egyfelől az egyházközség két nagy alapitója: néhai *özv. Marosi Gergelyné* született *Antal Mária* és néhai *Árkosi Benkő Mihály* emlékének hódolt, mint akiknek köszönheti főként az egyházközség azt a jelentékeny anyagi gyarapodást, amelynek eredménye a két uj bérház is.

A beszédnek a lelki-épités szükségéről szóló második részében az egyházközség lelki vezetőinek fontos hivatását hangsulyozva, egyfelől hálás köszönettel méltatta a kibucsuzó énekvezér-tanitónak az egyházközségben 27 éven keresztül végzett érdemes munkáját s másfelől örömmel és jó reménységgel üdvözölte a helyébe lépő uj erőt, Istennek áldását kérve az ő munkásságára.

Tb. esperes lelkész beszédének elhangzása után *Pálffy László* egyházközségi gondnok tartott beszédet s ebben a maga részéről is méltatta az egyházközség nagy alapitóinak érdemét s az alapitványoknak és épitésnek jelentőségét. Majd az egyházközség s annak előljárósága nevében köszönettel és elismeréssel bucsuzott *Ütő Lajos* nyug. énekvezér, igazgató-tanitótól és jó reménységgel köszöntötte az uj énekvezér, igazgató-tanitót: *Ajtay Józsefet*, akik az üdvözletre köszönettel válaszoltak.

Megható befejezése vott a templomi ünnepélynek a tanitványok bucsuja és üdvözlete, amelyet kis elemista tanulók tolmácsoltak, könnyekkel öntözött virágcsokrok kiséretében.

Az ünnepély a kollégiumi konviktus helyiségében tartott társas vacsorával ért véget, amelyen közel 100 személy vett részt és több pohárköszöntő hangzott el. *Ü. K.*

Uj szörmeüzlet Cal. Marechal Foch 6—8, a SORA áruház udvarán.

PÁLFFY ISTVÁN unitárius vallásu SZÜCSMESTER **szörme szalonja** megnyilt. Szolid árak, pontos kiszolgálás. Szives pártfogást kér **Pálffy István** szücsmester.

Az 1939. évi Főtanács.

Az idei Főtanács december 3-án délelőtt 9 órakor kezdődött nagyszámu jelenlevő taggal és 5-én délután végződött még mindig élénk érdeklődéssel és megbeszéléssel. A Főtanácsról most nincsen módunkban részletes tudósitást adnunk helyszüke miatt, de a főbb eseményeket megemlitjük. Dr. Varga Béla püspök tartotta meg a tőle megszokott mély gondolatokkal az elnöki megnyitót. A megalakulás formaságainak elintézése után a püspök ur bemutatta a Főtanácsnak a felszentelésre jelentkezett ifju lelkészeket, u. m. Bodor Andrást, Kiss Zoltánt, Nagy Ferencet, Miklós Istvánt, Szolga Ferencet, László Attilát, Simonyi Györgyöt és Elekes Endrét. 10 órakor a templomba vonult a Főtanács, melyet teljesen megtöltött a hivők serege. Magasszárnyalásu imát és beszédet Bálint Ödön karácsonyfalvi lelkész tartott, majd pedig a püspök tartotta meg felszentelő beszédét, a főjegyző beiratta a felszentelt lelkészek nevét a jegyzőkönyvbe s a régi szép szertartás mellett az ifju lelkészek felszentelése megtörtént. A Főtanács megnyitása után tiszteletbeli igazgatói cimmel tüntették ki Dr. Szolga Ferenc, Márkos Albert, Szentmártoni Kálmán és Nagy Lajos nyugalomba vonult tanárokat. A tárgysorozat egy másik pontjánál a Főtanács elismerését nyilvánitotta a nyugdijba kényszeritett tanitóknak is, Patakfalvi Zsigmondnak, Nagy Józsefnek, Lőfi Gyulának, Fekete Józsefnek, Ütő Lajosnak, Tóth Józsefnek, Török Eleknek.

Az egyház meleg méltánylással gondol a hüséges és becsületes szolgálatra, melyet az egyházban a nevelésügy terén teljesitettek. Az Unitárius Közlöny nagyon sajnálja, hogy nem tudott mindenik nyugalomba vonult tanügyi férfiuról megemlékezni, mert lapunk szük terjedelmében ennek nem tudunk eleget tenni. Reméljük, hogy alkalmilag ezt a hiányt pótolni tudjuk. A püspöki és az E. K. Tanácsi és a többi bizottsági jelentésekből bepillantást nyertünk az egyházi kormányzat nehéz küzdelmébe; megismertük azokat a nehéz körülményeket, melyek között egy négyemeletes bérház épült Kolozsváron, a nehéz helyzetet, melyek között egyházi tisztviselőink küzdenek, az iskolák és közmüvelődési egyleteink nehéz sorsát, a felekezeti iskolák nagy jelentőségét.

A gyülésen jelen volt az amerikai Miss Leona Handler, aki az amerikai unitáriusok üdvözletét tolmácsolta.

A választások során a székelykereszturi főgimnáziumi felügyelő gondnok Gálffy Zoltán ügyvéd lett. Jogtanácsosnak: Dr. Szathmáry János fiatal ügyvédet választották meg és teológiai akadémiai tanárnak pedig Simén Dániel lupényi lelkészt hivták meg a gyakorlati tanszékre. Simén Dániel a teológiai akadémia elvégzése után Amerikában végzett hosszabb tanulmányokat, a chicagói Collegeben magisteri fokozatot nyert, hazajövetele után pedig az egyházi életben kiváló munkásságot töltött be. Jövő munkássága elé nagy reményekkel néz az unitárius egyház egyeteme. A Főtanácson még a következő választások voltak: főtanácsi tagoknak

megválasztották Szabó Józsefet, Müller Gézát és Pap Zsigmondot. E. K. T. tagnak Ajtay Józsefet. Jószágfelügyelőségi elnöknek Dr. Abrudbányay Gézát. Pénzügyi bizottsági elnöknek: Pálffy Lászlót. Nevelésügyi bizottsági tagoknak: Gálffy Zsigmond, Ajtay József és P. Szentmártoni Kálmánt. Teológiai dékánnak Dr. Fikker Jánost. Székelykereszturi főgimnáziumi igazgatónak Preiszner Imrét. Egyházi fegyelmi bíróságba világi póttagnak P. Szentmártoni Kálmánt. Főtanácsi fegyelmi bíróságba világi rendes tagnak Dr. György Zsigmondot. Nyugdíjbizottságba pedig Szabó Józsefet, Péter Lajost, Ajtay Józsefet, Bende Bélát és Zsigmond Ferencet választották meg.

Tudósításunk csak vázlatos, szinte csak csontvázát adja a 3 napi komoly tanácskozásoknak. A nemsokára megjelenő Főtanácsi jegyzőkönyv részletesen be fog számolni egy év teljes munkájáról, amely nemcsak küzdelmes, hanem eredményes is volt.

A Dávid Ferenc egylet munkássága Kolozsvárt.

Az őszi hónapokban rendszerint élénk egyleti munka folyt Kolozsvárt. A jelen évben is, mint a megelőző években az egylet választmánya megtartotta a rendes felolvasó üléseket. A felolvasó üléseken a teológiai tanárok tartottak felolvasást, a válság kérdéséről. Még pedig Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző Válság a vallásban, Dr. Fikker János tanár Válság a társadalomban, Vári Albert tanár az Egyházak szerepéről a különböző válságokban, Gálfi Lőrinc tanár a Biblia és a család címen. Az előadások vallásos ünnepség keretében folytak le, melyen a kolozsvári lelkészek (Ürmösi József, Csifó N. László, Erdő János és Ürmösi Károly) imádkoztak és a teol. akadémiai dalárda énekelt Ütő Lajos zenetanár vezetésével. Az előadásokat szépszámu közönség látogatta.

November 15. A jelen évben az egylet Dávid Ferenc halála évfordulója alkalmából nagyobb gondot fordított erre a napra, mint máskor. A választmány kérésére a püspök ur iskolai szünnapot rendelt el. A kolozsvári főgimnáziumunk ifjusága a templomban ünnepelte meg e napot esti istentisztelet alkalmával. Ezen az ünnepélyen buzgó imát Erdő János lelkész mondott, nagyértékü felolvasást pedig Dr. Varga Béla püspök ur tartott Dávid Ferencről, mint reformátorról. A főgimn. dalárda pedig több összhangzó énekkel tette emlékezetessé a bensőséges ünnepélyt. Szép szavalattal müködött közre Kalmár László és Kilyén Károly.

A város különböző iskoláiban tanuló unitárius növendékek számára délelőtt a kollégium disztermében volt ünnepélyes istentisztelet. Ezen imát és beszédet Benczédi Pál vallástanár mondott s az istentisztelet után a tanulók szavalatokkal járultak hozzá az ünnep hangulatának elmélyitéséhez.

A D. F. E. közgyülése. A D. F. E. a Főtanács előtt való

napon, dec. 2-án tartotta meg rendes évi közgyülését ünnepies müsor keretében. A müsor egyházi énekkel kezdődött, melyet és a közbe szőtt éneket a teol. dalárda szolgáltatta Ütő Lajos zenetanár vezetésével. Magasszárnyalásu imát mondott Simén Dániel lupényi lelkész, aki a Főtanácson teol. tanári állásra meghivást nyert. Tartalmas megnyitót mondott a D. F. E. hivatásáról Dr. Gál Miklós főgondnok, elnök. Ezután következett Ehrenwerth Sárika k. a. hatásos szavalata. Murányi F. Sándor egyik alkalmi költeményét adta elő igazi művészi érzékkel. A szabadelvű vallásos gondolkozás multja és jelene és jövő feladatairól tartalmas, értékes felolvasást tartott Dr. Kovács Lajos sepsiszentgyörgyi lelkész. Ezután Sigmond Ferenc teol. akad. hallgató nagy müvészettel szavalta el Kozma Andor: A pápai harangok cimű hatásos költeményét.

Benczédi Pál titkár az egylet egy évéről jelentésében beszámolt. E jelentésből örömmel értesült a hallgatóság arról, hogy az őrállók mindent megtettek feladatuk teljesitésére, de az akadályok igen nagyok voltak. Ezt pedig fájdalommal vette tudomásul. A pénztári jelentésből örömmel vette tudomásul a közgyü és, hogy a hátrálékokból sok begyült s hogy az előfizetésekből és a tagsági díjakból az Unitárius Közlöny költségei kiteltek.

A jelen évben általános tisztujitás volt. A tisztikarban annyi változás történt, hogy Dr. Varga Béla püspök urat tb. elnökké választották; a szerkesztői és titkári állást szétválasztották és titkárrá Dr. Fikker János teológiai tanárt választották meg. A tisztikar többi tagjait és a lejárt megbizatásu választmányi tagokat ujra választották.

A szépen sikerült közgyülés Dr. Kiss Elek ügyv. alelnök záró szavaival végződött, aki köszönetét tolmácsolta a megjelent nagy közönségnek.

Józan Miklós püspöki vikárius ünneplése.

A magyarországi unitáriusok november hó 16-án más ünnepségek és gyülések közepette meleg ünneplésben részesitették Józan Miklós püspöki vikáriust 70 éves születésnapja és 40 éves lelkészi szolgálata alkalmából. E bensőséges ünnepély valóban érdemes és értékes munkára vonatkozik. Józan Miklós erőteljes, tiszta unitárius keresztényi szellemtől áthatott beszédei a rádió utján, nemcsak szükebb körre, hanem messzi-messzi tájakon is hatnak. Hosszu időn át egyedül állott a budapesti misszió szolgálatában és a magyarországi unitárizmus élén. Azt a nagy munkát, amit ő teljesitett, csak olyan testi és szellemi erővel megáldott férfiu hajthatta végre, mint amilyen képességekkel Józan Miklós meg van áldva. Hetvenedik éve ellenére is erőteljes munkása, nagyrabecsült vezére az egyetemes unitárius mozgalomnak.

Az ünnepélyen Dr. Kozma Jenő egyházközségi gondnok köszöntötte megható visszaemlékezéssel; a szolgatársak nevében Dr. Csiki Gábor missziói lelkész, a „vidék“ nevében Dr. Gelei József

szegedi egyetemi prorektor, a nők nevében Buzogány Anna emlékeztek meg Józan Miklós püspöki vikárius kiváló munkásságáról.

Ha kevés szóval is, de annál teljesebb szivvel köszöntjük mi is e helyen Józan Miklós püspöki vikáriust e nevezetes alkalommal. Adjon a jó Isten még hosszu időkön át erőt és egészséget, hogy gyönyörü munka mezején még sok babért aratlıasson az unitárius misszió érdekében.

Halálozások.

Vargyasi Dr. Szolga Ferencné sz. jakabházi Jakabházy Ilona életének 51-ik évében 16 évi szenvedés után november hó 20-án elhunyt. Élete a családban folyt le zajtalanul, feltünés nélkül. Egyházi életünk kiváló férfiának lévén a felesége, nemcsak származása után, hanem férje hivatásával is vele járt a társadalom megbecsülése. Ő mint feleség és édesanya férje oldalán, gyermekei társaságában és nevelésében találta meg élete hivatását; ez a hivatás le is kötötte egész lényét. Utolsó gyermeke születésekor sulyos betegségbe esett; ez a betegség életét szenvedéssé változtatta át. Most a halál megszabaditotta szenvedéseitől. Nyugodjék csendesen! A szeretet Istene adjon égi jutalmat földi szenvedéseiért!

Darkó Pál 1869—1939) hetven éves korában Jánosfalván elhunyt. Annak a Darkó esperesnek a fia, akinek humorát még ma is emlegeti az idősebb nemzedék. Ipari pályát végzett, gépész lett. A Homoród vidékén ő szerzett először cséplőgépet s mint cséplőgéptulajdonos sok községet bejárt, sok ismeretséget és megbecsülést szerzett magának. Apjától örökölt vallásosságánál fogva az egyházi életben mindig részt vett; nem volt oly egyházi ünnepély a környéken, amelyről elmaradott volna komoly akadály nélkül. Mint igazi vallásos ember a családot is szentnek tartotta. Gyermekei nevelésére nagy gondot forditott. Gyermekeit munkára, becsületre, vallásosságra nevelte. Méltán örvendett közbecsülésnek, ahol csak megfordult. Méltó elmulásához a gyász és fájdalom is, mert egy igazi munkás, minden szépért és jóért lelkesedő élet aludt ki vele. Nyugodjék csendesen! Adjon az Isten sok hasonló derék embert egyházunknak!

Dr. Nagy Benedek Ezelőtt nehány hónappal örömmel adtuk hirül, hogy Tóth István festőművész tanár és felesége, Nagy Mariska egyetlen fia a helybeli egyetemen jogi doktorátust tett jeles eredménnyel. Most pedig mély fájdalommal tudatjuk, hogy f. évi november 12-én Dr. Nagy Benedek elhunyt. Temetése nov. 14-én, kedden volt. A kolozsvári gyászszertás után Szelecskére vitték, hol saját kertjében, kivánsága szerint, a nagy diófa alá helyezték, óriási részvét mellett örök nyugvó helyére. Nyugodjék békén, csendesen!

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

Dr. Varga Béla és Dr. Kiss Elek: A család könyve. Régóta nélkülözött könyv jelent meg a fenti cimen, mely egy tervezett könyvsorozatnak első kötete. A család kérdéseit tárgyalja e jeles könyv egyházunk kiváló iróinak közremüködésével. Végül több költemény olvasható a családról, melyeket neves költők müveiből gyüjtöttek össze. A könyvnek az a célja, hogy minden unitárius családhoz eljusson s ezért az árát csak 30 leiben szabták meg. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Vári Albert: Isten országa felé... Értekezések, előadások. A kiváló szerzőnek 13 értekezését és előadását olvassuk ebben a füzetben. A cikkek megjelentek már a Ker. Magvetőben, de azért jól tette a szerző, hogy külön is kiadta, mert igy együtt könnyebben hozzá jut az érdeklődő olvasó.

P. Szentmártoni Kálmán: Az alsóbencédi Gyallay-Pap család székelyszentmihályi ága. 1. *Papp Sámuel.* 2. *Pap Mózes* főjegyző. Az 59 oldalra terjedő füzet Pap Mózes főjegyző életével és édes apjának, a templomépitő Pap Sámuelnek a munkásságával foglalkozik. Pap Mózes érdekes alakja még eleven emlékezetében van az idős nemzedéknek, de az ujabb nemzedék nem sokat tud róla, mint annyi másról, akik az egyházi életben kiváló munkát végeztek. Szentmártoni Kálmán eredeti források alapján mutat rá Pap Mózes kiváló munkásságára, megingathatatlan jellemére, egyházának és népének szeretetére. Az érdekes könyv, amely folyékony, vonzó stilusban van megirva, hiányt pótol. Ára 30 lei.

Benczédi Pál: Erkölcstan, unitárius nézőpontból. A VII. osztály számára irott tankönyv, amely a nagy közönséget is érdekli. Bevezetésében az erkölcstan kérdéseit s röviden a történetét tárgyalja. Megállapitja a vallás és erkölcs viszonyát s arra a a megállapitásra jut, hogy az unitárius hitfelfogás és egy nemes fejlődött erkölcsiség között semmi zavaró jelenség sincsen. A bevezetés után a kérdést az egyén és a társadalom különböző szempontjai szerint tárgyalja. Ára 30 lei. Olvasóink szives figyelmét felhivjuk rá.

Dr. Csiki Gábor: Gondolatok a hit világából. Régi könyvének: „Hiszek egy Istenben" cimünek mintegy kiegészitése. Célja az, hogy unitárius vallásunkat hiveink előtt öntudatosabbá és mások előtt még ismertebbé tegye. Isten, Jézus, Szentlélek, Biblia, ima, bün, bünbocsánat, örök élet cimü fejezetekben ismerteti az unitárizmus éltető lelkét. A diszes kiállitásban megjelent mü érdekes olvasmány. Egyházi irodalmunknak, missziói céljainknak értékes eszköze.

Ekárt Andor: Hogyan lett Dávid Ferenc unitáriussá? Dr. Fikker János által szerkesztett Unitárius Történelem cimü sorozat első kötete. Szép és hangulatos irállyal megirt elbeszélés. Olvasása igen hasznos és kellemes. Ára 3 lei. Kapható a lelkészi hivatalokban.

Kedves munkatársainknak és olvasóinknak kellemes, boldog karácsonyi ünnepeket és uj évet kivánunk.

Páiyázati hirdetés. Sz. 592—1939. U. P. Jelen soraimmal pályázatot hirdetek a Székelyszentmihály-Kobátfalva és Benczéd-i egyházközségek unitárius kántor-tanitói állására. Pályázhatnak érvényes tanitói és kántori oklevéllel rendelkező egyének. A pályázati határidő 1939 dec. 30. A pályázatok a székelykereszturi unitárius esperesi hivatalhoz adandók be. Javadalom: 1. 120—130 kalangya buza (26 kévés) évi kepe kirovás szerint. 2. 120—130 kalangya zab (26 kévés) évi kepe kirovás szerint. 3. 40—45 véka kukorica évi kepe kirovás szerint. 4. 35—40 szekér tüzifa (beszállitva) évi kepe kirovás szerint. 5. 15—20 kézi napszám évi kepe szerint. 6. Természetbeni lakás (3 szoba, konyha) megfelelő melléképületekkel, 7. Egy hold 1350 □ öl kert (gyümölcsös és veteményes). 8. 4 hold szántó egy tagban (a lakással szemben). 9. 1 hold 141 □ öl kaszáló (rét). 10. A szentmihályi temetők haszonélvezete. 11. Havi 500 azaz ötszáz lei készpénz az egyházközség pénztárából. Tudnivalók: a megválasztottnak kötelessége lesz az anyaegyházközség templomában minden vasárnap délelőtt az énekvezéri szolgálatot teljesiteni, vasárnap délutánonként pedig felváltva a társegyházközségek templomában. Ezenkivül a Szervezeti Szabályzatban előirt kántori kötelességek teljesitése. Amennyiben a székelyszentmihályi egyházközség régi felekezeti iskoláját ujból megnyithatja, a pályázónak vállalnia kell a felekezeti tanitói állást is. Ez esetben fizetése az általános felekezeti tanitói fizetéseknek megfelelően módosul és tisztán kántori jövedelmül a fent feltüntetetett kepe és földbirtok (a temetők haszonbére kivételével) szolgál. Ha Kobátfalva és Benczéd egyh. községek a helybeli áll. iskola tanitói állásával összetudják kapcsolni a kántori állást, ez esetben fenntartják jogukat a külön kántori állás szervezésére. Kolozsvár, 1939 dec. 7. *Dr. Varga Béla*, s. k., püspök.

Január 24. Nemzetközi vasárnap. A szabadelvü vallásos társulat egyetemes elnöke, Dr. Cornish C. Lajos, felhivást intézett a világ minden unitáriusához és más szabad egyházak hiveihez, hogy a jövő év (1940) január 24-ét nemzetközi vasárnapnak tetekintsük. A Főt. püspök ur megtette az intézkedést, hogy minden

egyházközségben megtartsák a nemzetközi vasárnapot. Az elnök felhivása, szózata idézve van Unitárius Közlöny novemberi számában „Szózat Hollandiából" cimü cikkben (207. l.).

Dávid Ferenc emlékünnepély Recsenyéden. Szép és felemelő ünnepség keretében áldozott a nagy mártir püspök emlékének Recsenyéd székely unitárius népe a november 19-i vasárnapi délelőtti istentisztelet keretében. *Bede Emil* helybeli lelkész imája és egyházi beszéde után a helybeli Ifjusági Kör tagjai közül: *Szabó Eszter*, *Bombér Ferenc* és *Imre Jakab* vallásos költemények öntudatos előadásával, *Szabó Dénes* az abásfalvi Ifjusági Kör tagja pedig egy vallásos dal gyönyörü eléneklésével emelte a hallgatóság lelkét Isten felé. Az énekszámot *Dombi Mózes* énekvezér-tanitó kisérte orgonán. *Ifj. Orbán Sándor* tanuló a Vasárnapi Iskolának imádságát mondotta el. Kedves és maradandó emlékü pontja volt ez ünnepélynek, amikor a lelkész a bezáróbeszéd keretében a „Csillaghullás" meséjét idézve osztotta ki a növendékeknek a „Lélek könyvét", s felhivta a növendékek figyelmét Dávid Ferenc szellemében gyüjteni a lélek kincsesládájába a hit és erkölcs jutalom-csillagocskáit. Az ünnepély zsoltár énekléssel ért véget.

Köri Dávid Ferenc emlékünnepély Dicsőszentmártonban. A küküllőköri Dávid Ferenc Egylet 1939 nov. 26-án Dicsőszentmártonban tartotta emlékünnepéllyel egybekötött közgyülését szép ünnepély keretében. Gyülekezeti ének után Lőrinczy Gergely széplaki lelkész mély gondolatokkal telitett imájával emelte a lelkeket Istenhez. Az ünnepi szónok szerepét Sükösd Pal medgyesi lelkész töltötte be, ki Dávid Ferencet szép jellemvonásaival: az igazságért folytatott küzdelmével, érdeknélküli tetteivel és azzal, hogy az egyszerü szülők gyermeke szorgalma és tudása által miként vivhatja ki mások elismerését, mint követendő példát állitotta a hallgatóság elé.

Istentisztelet végeztével Pál Tamás küküllődombói lelkész, alelnök üdvözölve a templomi gyülekezetet és a közgyülés tagjait, megnyitójában Dávid Ferenc reformátori müködésének fontosságát méltatta, ki az évszázadok alatt érthetetlenné tett Istent ujra a jézusi elgondolás tiszta alapjaira helyezte. Miklós Anna dombói ifj. egyleti tag értelmes szavalata után Simon Nusi dicsőszentmártoni tanitónő énekszólója szerzett kellemes perceket a hallgatóságnak. Lukács Sándor dicsőszentmártoni lelkész, köri titkár, tartalmas és gondosan összeállitott titkári jelentésében részletesen ismertette a köri egyletek évi munkáját, elismeréssel szólva az egyes egyházközségekben végzett munkáról; észrevételezve a hiányokat és mulasztásokat egyaránt. Az egyleli munka eredményesebbé tételéért javasolja a D. F. Egyletek megalakitását azokban az egyházközségekben is, ahol azok még nincsenek megalakitva. Ugyszintén a köri ifj. egylet és nőszövetség megszervezését is. Sipos Rozália dombói tanitónő mélyen átérzett szavalata után az ünnepélyt Szathmáry Gyula köri felügyelő gondnok, elnök buzditó és lelkesitő szavai zárták be.

A templomi ünnepély és közgyűlés után a dicsőszentmártoni ifj. egylet szeretetvendégséget rendezett, melyen a dombói és dicsőszentmártoni ifj. egylet dalárdaszámmal, szavalatokkal és énekszámokkal szórakoztatta a jelenlevőket.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyűlését 1939 dec. 2-án tartotta Dr. *Gál Kelemen* elnöklete alatt. Elnöki megnyitó után *Vári Albert* alelnök bejelentette, hogy Dr. *Ferenczy Géza* elnök újabban megint 10.000 lei adományozott a multévi alapítványának a gyarapítására. Ezután *P. Szentmártoni Kálmán* főtitkár olvasta fel évi jelentését, mely az Irod. Társaság értékes munkásságáról tanuskodik. Majd kiosztották a pályadíjakat. Egyháztörténelmi dolgozattal 600 lei jutalmat nyert *Ekárt Andor* lelkész, 400 lei jutalmat *Kelemen Imre* lelkész, történelmi elbeszéléssel 1000 lei jutalmat kapott: *P. Szentmártoni Kálmán*. Szépirodalmi elbeszéléssel dícséretet nyert *Fekete Lajos* lelkész, történelmi elbeszélésekkel elismerést kaptak: *Nagy Béla* és *Kelemen Imre* lelkészek. *Vári Albert* megtette jelentését a „Keresztény Magvető"-ről, *Hadházy Sándor* pedig előterjesztette az évi számadásokat és költségvetést. Közgyűlés főtitkárnak és pénztárnoknak köszönetet mond. Az Irodalmi Társaság rendes tagoknak megválasztotta *Fülöp József* költőt és *Lakatos István* zenemű írót.

Budapesti misszió. Budapesten a Koháry-u. 4. sz. templomunkban vasárnaponként nemcsak, mint eddig, reggel 9 órakor van istentisztelet, hanem 11 órakor is, ugyhogy a Misszióházi templomukban tartott 10 órai istentisztelettel három istentiszteletet tartanak lelkészeink, minden vasárnap Budapesten. Ezenkivül a szórványokban is tartanak lelkészeink délután istentiszteletet.

Unitárius növendékeinket 27 csoportban részesitik lelkészeink vallásoktatásba és világi vezetők hét csoportba tartanak gyermekistentiszteletet az elemi iskolásoknak és a középiskola alsó osztályos növendékeinek.

Dávid Ferenc Egyletünk szintén megkezdte munkáját és Zoványi Jenő egyetemi tanár tartott tartalmas előadást szép müsor keretében az „Egyháztörténet irásról".

Szent-Iványi Sándor volt teológiai tanár, meginditotta áldásteljes munkásságát Heltai Gáspár Biblia Körbe s az angol nyelvleckéket is megkezdte.

Ha ehhez hozzávesszük, hogy az egyes végeken folyik tovább a munka Pestszentlőrincen, Polgárdiban, Füzesgyarmaton, Hódmezővásárhelyen, Debrecenben, Dunapatajon és Kocsordon, ahol Erdélyből jött lelkész-házaspár, Nyitrai Mózes és felesége Deák Berta vették át még a nyáron a pionir-munkát, röviden mindenről beszámoltam a Duna-Tisza mentén folyó unitárius munkáról.

A baróti missziós egyházközség helyzetképe. Ugy gondolom, hogy kevesen vannak az unitárius testvéreink közül olyanok, akik a maga egészében ismerik a baróti egyházközségünk helyzetét, szerepét, hivatását és ezért igyekszem egy megvilágositó helyzetképet nyujtani.

A baróti egyházközségünk egy hivatást betöltő központ, mert 8 szórványnak missziós központja. Itt lakik a szórványgondozó lelkész, aki szétszórtan élő hiveit felkeresve, viszi Isten igéjét és részesiti hitoktatásban unitárius gyermekeinket, akik máskép talán még unitárius papot sem igen látnának. Igy ennek az egyházközségnek megerősödése és fennmaradása egyetemes unitárius érdek.

Tudnunk kell azt is, hogy ennek az egyházközségnek lelkésze államsegélyt nem kap s igy családostól abból a havi 2500 Leiből kell megélnie, amit mint bruttó fizetést, utiátalányt kap Főhatóságunktól. A baróti kevésszámu, de egyházunkért élő, buzgó hivek minden igyekezetük mellett csak annyit tudtak adni a lelkésznek, hogy részére fizették a lakbért egy házbéres házban, mert az egyházközségnek semmi más vagyona nem volt eddig, mintegy félhold földje, amelyet néhai Pál Domokos adományozott és egy negyedhold temető kertje, amelyet a lelkész eszközölt ki tavaly a politikai községtől.

Ma már megváltozott a helyzet. Az egyházközség, amely ezelőtt három és fél évvel alig egy nehány leuval rendelkezett, ma a jó szivek áldozatkészségéből egy 190,000 Leies szép papi lakást vásárolt, amely összeg átiratással és egyéb kiadással mintegy 215,000 Leire emelkedett fel, amelyből 155,000 Lei készpénze volt az egyházközségnek és 60,000 Lei kölcsönt kapott és pedig 30,000 Leit Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok ur, 20,000 Leit az Unitárius Teológiai Akadémia és 10,000 Leit a bölöni unitárius egyházközség adott kölcsön. Ezek a kölcsönök döntő erejüek voltak, mert ha ezeket nem kaptuk volna meg, talán elestünk volna a parochiális ház vételétől, amely ma legalább 300,000 Leit ér meg. Ezekért a kölcsönökért a baróti egyházközség örökké hálás lesz a kölcsönadókkal szemben.

A megindított adakozás most is folyik. Ujabban a következő adományokat kaptuk: Took Mózes Nagyajta 1000 Lei, Dr. Lőrinczy István Nagyajta 710 Lei, Bartha Miklós Bucureşti 500 Lei, Sikó Irénke Barót 1000 Lei, Özv. Sikó Áronné Barót 600 Lei, Tóth Mózes Barót 500 Lei, Tompa Lajos orszgy. képviselő Torda 500 Lei, Dr. Elekes Domokos főgondnok ur Székelykeresztur 250 Lei, Özv. Bochdál Károlyné sz. Lőrinczi Karolina 200 Lei. (Ezeket az összegeket pátronusi dijban kaptuk). E helyen kivánom megjegyezni, hogy az „Unitárius Közlöny" 1939. évi november havi, 11-ik számában tévedésből Dánér Istvánné baróti hittestvérünk helyett, aki 1000 Lei pátronusi dijat fizetett Dancs Istvánné közöltetett.

Egyéb adományokat a következők adtak: Báró Petrichevich-Horváth Artur 300 Lei, Dr. Gál Kelemen tb. főgimn. igazgató, Dr. Weiss Fülöp Kolozsvár 100—100 Leit.

Ez uton mégegyszer felemeljük kérő szavunkat, kérve unitárius hittestvéreinket, hogy ki-ki tehetsége és módja szerint igyekezzen ennek a fontos jelentőségü missziós egyházközségünknek segitségére sietni, hogy a papilak mellé a templomot is felépit-

hessük az egy igaz Istenünk tiszteletére és dicsőségére. Minden pénzküldemény az alábbi címre küldendő: Parochia Unitariană, Baraolt, Jud. Treiscaune. *Késmárky Miklós*, lelkész.

Két ifjusági egylet találkozása Dicsőszentmártonban. A dicsőszentmártoni D. F. I. Köre 1939 nov. 26-án este müsoros szeretetvendégség keretében kedves találkozót tartott a küküllődombói ifjusági egylettel. A szép számban megjelent közönség s mindkét egylet felejthetetlen emléke lesz ez alkalom. Amikor a függöny szétgördült a népviseletbe öltözött dombói és dicsőszentmártoni ifjusági Egyletek álltak szembe egymással. Miután Kiss Zoltán s. lelkész őket bemutatta a közönségnek, Szabó Gyula a dicsői Ifj. Egylet dalárda elnöke meleg hangu beszéddel üdvözölte a vendég ifjuságot s a szépszámu közönséget. Majd pedig a müsor egyes számai következtek, melynek során a két ifjusági egylet dalköre Kendi Erzsébet és Török János vezérlete mellett dalárda számokkal szerepeltek. Szavaltak: Székely György, Szabó András, Miklós György dombói, Miklósi Irénke, László Anna dicsői ifj. egyleti tagok. Ének szólóval pedig Miklós Juliska, Szabó Samu, Márkos József szerepeltek. A gazdag müsor végén a dombói Ifjusági Egylet nevében Miklós Erzsébet mondott köszönetet a vendéglátó testvéregyletnek, majd pedig Kiss Zoltán s. lelkész zárszavai következtek, melynek során köszönetet mondott Pál Tamás, Lukács Sándor lelkész uraknak, Simon Anna, Sipos Rozália, Kendi Erzsébet tanitónőknek, Miklós János és Török János ig.-tanitóknak, Varga László ifj. egyleti elnöknek s az ifjuságnak, akik lehetővé tették fáradhatatlan munkájukkal egy olyan estély megrendezését, melyen egy vággyal, egy akarattal kifejezésre juttathatta a két ifjuság komoly munkáját s anyaszentegyházukhoz való szent ragaszkodását.

A kebli tanácsosoknak szóló példányokat a lelkészi hivatalok cimére küldjük meg ez alkalommal. Felkérjük lelkésztársainkat azok kiosztására. Egyuttal arra is kérjük, hogy Főt. püspök ur felhivására a választ sziveskedjenek minél előbb megadni, hogy már a januári szám kiadásánál tisztában lehessünk azzal, hogy kikre számithatunk. Eddig nagyon szép számu megrendelőt jelentettek be, reméljük, hogy mindenki, aki az egyháznál valamilyen állást tölt be, olvasóink és előfizetőink táborába fog tartozni.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába október 18-tól december 11-ig tagsági dijat fizettek: Balogh Gyuláné, Szilágyi Béláné Gyalu, Balogh Árpádné, Szenkovits Béláné F.-Lóna, Szenkovits Endréné Szentlászló, Szász Ernő, Kerekes Ferenc, Kriza Márton, Borbély András, Kriza János, Simon Miklós, Czupor András, Király Ferenc Toroczkó; Asztalos Ferenc Alsórákos, Kiss Zoltán Dicsőszentmárton, Hegyi József, Bustya János Marosvásárhely, Osváth Márton Kobátfalva, Szigethi Zoltán Marosvásárhely, Kiss László ifj., Bottyán Gábor ifj., Csép József id., Bágyon 1940-re; özv. Florer Józsefné, Németh István, Kelemen Lajos Kolozsvár, Biró Lajos, Unitárius Egyházközség Gagy, Fekete István, Gyöngyösi József Medgyes (50

—50 L), Unitárius Egyházközség, Bende Béla Kövend, Antoni Albert Kolozsvár, Kiss Sándor Jánosfalva, Török János Dicsőszentmárton, Gálffy Ferencné F.-Martonos, Péter József K.-Széplak, Fazakas Piroska Marosvásárhely, Pap Dániel Csehétfalva, Lázó Farkas Segesvár, Unitárius Egyházközség Ar.-Gyéres, Kárpáti József Árkos, Dávid Ferenc Egylet, Unitárius Egyházközség Csehétfalva, özv. Ekárt Andorné Tarcsafalva 1939-re, László Tihamér Kolozsvár, Dr. Rednik Tamásné Petrozsény 1938—39-re, Katona József Tarcsafalva 1935—36-ra, Kozma Béla Pipe 1939—40-re, Marosi Márton Sz.-Szentmihály 1931—34-re, Somkereki Elek Szék 1938—39-re, Kecskeméti Sándor Torda 1935—39-re, Dr. Veress András Torda 1933—39-re, Csata Gerson Nagykároly 1938—39-re (100 L), Izsáki Antalné Dés 1938—39-re, Tompa Sándor, Tompa Lajos Torda 200—200 L, Benczédi Ákos Karácsonyfalva 1937—39-re, Unitárius Egyházközség Alsórákos 1937—39-re, Siketes Sándor H.-Ujfalu 1936—39-re, László Ferenc Bölön 1936—39-re, Osváth Margit Bölön 1937—39-re, István Lajos Bucureşti 1937—38-ra, Unitárius Egyházközség Toroczkó 1937—39-re, Péterffy Gyula 1938—39-re, Szathmári Ferenc Sz.-Keresztur, Unitárius Egyházközség Marosvásárhely, Unitárius Egyházközség Mészkő 1937—39-re, Unitárius Egyházközség Bágyon, Id. Barabás Lajos, Benkő Árpádné Árkos 1938—39-re, Ütő Erzsébet 1937—39-re, özv. Keresztély Zsigmondné Kolozsvár 1939—40-re.

Előfizetői dijat fizettek: Sänger Aladárné Kolozsvár, Bartha Andrásné, Miklós József, Székely János ács Torockó, Pál Antal Bágyon, Petres Gyula, Fazakas József Kolozs, Borbély Elek Alsórákos, Böjthe Béláné Felsőfalva, Szőcs Mihály, Végh Imre Fogaras, Ferencz János a Mártoné, Ferencz Ferenc, Ferencz János a Józsefé, Kocsis Sándor Ujszékely, Kúti Endre, Zsakó János Marosvásárhely, Fodor Albert, Fodor Jenőné, Csipkés Balázs, Kiss Bálintné, Jenei Balázs Ar.-Gyéres, Egyed Mózes, Szolga Gábor Okländ, Csép József id., Kaszás Gyula, Csép Mihály a Mártoné Bágyon, Kecskés Dénes, Izsák Lajos, Andrási Sándor, Izsák Ábel, Izsák Dezső, Kedei Dénes, Andrási Izsák, Kecskés András, Andrási Jenő, Izsák Árpád, Izsák Albert, Izsák Dénes Rava, Pungucz Károly Kolozsvár 1940-re, Becze Gergely Nagyenyed, Kiss Bartha Mihály Kövend, Dr. Austerlitz Vilmos Bardejoo, Unitárius Egyházközség H.-Karácsonyfalva, Nagy Béla, Nagy Lázár Marosvásárhely. Pethő Tivadar Nagybacon, Pálffy Tamás Bucuresti. (Folytatjuk).

Alapitói dijban fizettek: Lőrinczy Domokos Kissolymos 206 L; Dull Lászlóné Mátészalka 1000 L; Simó József Petrozsény 360 L; Perédi Sándor Hidalmás 500 L; Felszeghy Sándor Dicsőszentmárton 505 L, Bálinth Endre Szászrégen 300 L; Dr. Imre Lázár 300 L; Gál Domokos Bágyon 1000 L; Tamás Béla Kolozsvár 500 L; Marosi Albert Szentábrahám 200 L; Id. Elekes Dénes Székelyudvarhely 100 L; Tóth Józsefné Segesvár 500 L; Máthé Mózes Okländ 250 L; Katona Sándor Korond 300 L. Kolozsvár, 1939 december 11-én *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

Szerkesztői üzenet. Több közérdekü mozgalomról szóló cikk tárgyhalmaz miatt a jövő számra maradt.

Az előfizetési dijak nyugtázása is a jövő számra maradt.

Dull L.-né Mátészalka. Az alapitó dijat (1000 Lei) köszönettel vettük. „Az első részlet" alatt a naptárra befizetett összeget nyugtáztuk.

A bucureşti-i unitárius egyházközség hirei.

Aranykönyvi bejegyzések. *Ház-alapra* adakoztak: Kiss Sándor 300, Pakot Áron 100 lejt. *Istentiszteleti helyiség fütésére:* Jilg Ferencné 200 lejt. *Egyházi adót fizettek:* Patakfalvi János 100, Béla Sándor 140, Ébert Lajos 100, Tiboldy Mihály 200, Kovács Mózes 100, Simó Mihály 120, Kárpáti Lenke 300, Sántha Ferenc 250, Földes Márton IV—VI. 150, Kiss Sándor 400, Derzsi Benjamin 60, Sütő Julia 60, Ajtay László (Câmpina) VII—XII 500, Németh Ernő VII—XII 500, Gál József 300, Bába Mihály 200, N. L. 1000 lejt. Év vége közeledik. Egyházközségünknek még sok fizetési kötelezettsége van, igy kérjük hiveinket, hogy szivesked-jenek egyházi adóik befizetésével egyházközségünk segitségére jönni.

Unitárius Közlönyre előfizetési dijat fizettek, illetve adományokat adtak: Patakfalvi János 40, Buzogány Maris 60, Simó Mihály 40, Sántha Ferenc 50, Szolga János 40, Kiss Sándor 50, Sütő Julia 40, Derzsi Benjamin 40, Szőke Albert 40, Várady Ferenc 40, Sántha Gábor 40 lejt. Azon hiveink, akik a Közlönyt egyházközségünk négyszögü bélyegzőjével ellátva kapják, azok az előfizetési dijat, illetve lapra szánt adományaikat Lelkészi Hivatalunknál kell befizetniök.

Telefonunk fenntartására rendkivüli közgyülésünk telefonalap létesitését határozta. Az alapra eddig a következő *évenkinti* megajánlások történtek: Rácz Gyula 4.000, N. L. 2.000, Pál Simon 500, X. Y. 500, Dr. Mikó Imre 500, Bába Mihály 300 lej. Telefonunkra tehát az évenkinti megajánlás összege 7.800 lejt tesz ki. Tényleges szükséglet erre az évre 2.658 lej s jövő évtől kezdve 6.000 lej, igy telefonunk fenntartása évekre előre biztositva van. A megajánlásokból eddig a következő befizetések eszközöltettek: Rácz Gyula 3.000, N. L. 2.000, X. Y. 500 és Bába Mihály 300 lej. Hálás köszönet azon hiveinknek, akik egyházközségi életünk elevenebbé s hivatali munkánk eredményesebbé tétele ezen fontos eszköze megszerzésében egyházközségünknek segitségére jöttek.

Nők Szövetségünk novemberben két kötőkét tartott: 9-én és 23-án. Kötőkék helye a Lelkészi Hivatal. A kötőkéken a jelentkező háziasszonyok teát és süteményt szolgálnak fel. 9-én házi asszony volt Lőrinczy Gézáné s 23-án Varga Györgyné. A kötőkéken lelkész egyháztörténelmi és szépirodalmi felolvasásokat tart, s megbeszélésre kerülnek a szükséges teendők. Nők Szövetségünk legközelebbi teendője a karácsonyfa ünnepély előkészitése, melyet december 24-én, istentisztelet után fog megtartani, gyermekisten-

tisztelettel kapcsolatban. Egy árva gyermeknek cipőre van szüksége, több szegény gyermeknek másfajta támogatásra. Karácsonyi segélyezésre megértő adományokat kér a Nők Szövetsége vezetősége. Eddig 200 lej adomány érkezett karácsonyi segélyezésre Dr. Gálffy Zoltán hittestvérünktől (Sângeorgiul de Pădure). Decemberi kötőkék ideje 7 és 21. 7-én házi asszony lesz Sántha Ferencné, 21-én Barbucz Mihályné, 21-én a kis csomagok összeállitását fogjuk végezni.

Ifjusági Körünk mult beszámolónk óta két összejövetelt tartott, okt. 29-én s nov. 12-én. Az elsőn előadást tartott Lőrinczy Géza lelkész „A reformáció" cimen. A másikon Ébert Lajos ifj. elnök „Dávid Ferenc a haladás apostola" cimen. Október 29-én tartott házi teánkon 28 jelenlevő ifju volt. Nov. 5-én és 19-én a Nők Szövetségével közösen rendeztünk házi teadélutánt. Mindkettőn 39—39 személy volt jelen. Közelebbről egy patefont fogunk vásárolni 3.500 lejért, hogy teáink hangulatosak lehessenek s ne kelljen mindig kölcsön kérni patefont. Erre a célra Nők Szövetsége 500 lejes adományával együtt már 2.700 lejünk van.

Keblitanácsi gyülésünk december 17-én lesz, istentisztelet után a ref. elemi isk. IV. o. tantermében Str. Sf. Voevozi 50. Tárgysorozat: 1. Gyülés megnyitása, jegyzőkönyv hitelesitők felkérése. 2. Mult gyülés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Urvacsoraosztás kérdése. 4. Előterjesztések. 5. Inditványok. Inditványok gyülés előtt legalább 24 órával irásban beadandók Lelkészi Hivatalba.

Egyházközségi Kalendáriumunk december hóra: *Dec. 3.* d. e. ½11-től adventi istentisztelet. D. u. 5—8-ig Nők Szöv. és és Ifj. Kör teája. — *Dec. 7.* d. u. 4—7 Nők Szöv. kötőke. Háziasszony Sántha Ferencné. — *Dec. 10.* d. e. 10-től vasárnapi iskola. ½11-től adventi istentisztelet. ½12-től Ifj. Kör összejövetele. — *Dec. 17.* d. e. ½11-től adventi istentisztelet. ½12-től keblitanácsi gyülés, d. u. 5—8 Nők Szöv. és Ifj. Kör teája. — *Dec. 21.* d. u. 4—7 Nők Szöv. kötőke. Háziasszony Barbucz Mihályné. — *Dec. 24.* d. e. ½11-től istentisztelet. ½12-től gyermekistentisztelet és karácsonyfaünnepély. — *Dec. 25.* d. e. ½11-től urvacsoraosztással egybekötött karácsonyi istentisztelet Bukarestben, d. u. ½5-től ünnepi istentisztelet s urvacsoraosztás Ploeştin. — *Dec. 26.* d. e. 10-től ünnepi istentisztelet s urvacsoraosztás Buşteniben. — *Dec. 31.* d. e. ½11-től ó-évi istentisztelet, d. u. 5-től ó-év estéli istentisztelet. — *1940 jan. 1-én* d. e. ½11 órától újévi istentisztelet. Istentiszteleteink (Str. Sf. Voevozi 50) a ref. elemi iskola IV. o. tantermében vannak, a fennt jelzett időben. Ugyanott tartjuk az Ifjusági Köri összejöveteleket. Nők Szövetsége kötőkéi s a házi teák a Lelkészi Hivatalban vannak, Str. Basarabia 47. II.

Minden adomány Lelkészi Hivatalunk cimére küldendő: Bucuresti 2, Str. Basarabia 47. II. Missziónk támogatására ugy missziónk területén, mint azon kivül élő hittestvéreinket szeretettel kérjük. Telefonszámunk: 5-45-79.

1939. évfolyam tárgymutatója.

Költemények.

Báró József: Ének Tiboldi Istvánról — — — — — — — 215
Buzogány Sárika: Vihar — — — — — — — — — — 160
Dobai István: A tetőn — — — — — — — — — — 45
Dull Lászlóné: Kenyér és bor — — — — — — — — 77
— — Palást — — — — — — — — — — — — 137
Fekete Lajos: Szegény falusi pap éneke a városban — — 233
Izsák Domokos: Hitem tornya — — — — — — — — 27
— — A képzelet papja — — — — — — — — — 126
Kölcsey Ferenc: Remény, emlékezet — — — — — — — 2
Kénosi N. Ferenc: Február utolsó napja — — — — — 51
Nemes Nagy Mártha: Fohász — — — — — — — — 81
— — Szivhegedü — — — — — — — — — — — 161
Vári Magda: Az élethez — — — — — — — — — — 45

Vallás és erkölcs köréből.

Benczédi Pál: Az unitárius hit ereje — — — — — — — 31
— — Husvéti ima — — — — — — — — — — — 66
— — Népegyház — — — — — — — — — — — 126
— — Hit és cselekedet — — — — — — — — — 166
— — A mi mindennapi kenyerünket — — — — — — — 182
Bodor András: Vallásos nevelés — — — — — — — — 183
— — Az ifjuság lélektani fejlődése — — — — — — — 209
— — Karácsony — — — — — — — — — — — 225
Channing—Kriza: A ker. vallás elemei — — — 11, 28, 46, 78
Kozma Miklós: Ki látja meg az Istent? — — — — — — 9
Kővári Jakab: Áldássá vált csapás — — — — — — — 23
Péter Rózsa: Mit ér nekem a szentirás — — — — — — 96
Peabody—Szent-Iványi: A szentlélek elleni bűnök — — — 105
R. Filep Imre: Az uj német vallásos reformáció — — — 70
Dr. Varga Béla püspök: Uj évi üdvözlet — — — — — 1
— — Konfirmáló ifjakhoz — — — — — — — — — — 111
— — Levél a kebli tanácsosokhoz — — — — — — — 205
Ürmösi Károly: Dr. Boros Györgyné sirkövénél — — — 191

Történet, életrajz és rokonnemüek.

Benczédi Pál: Varga Dénes — — — — — — — — — 5
— — Az uj róm. kath. püspök — — — — — — — — 10
— — V. Kádár József — — — — — — — — — — 49
— — Dr. Gelei József a magyar Tud. Akad. tagja — — 92
— — Miért alapitotta Dávid Ferenc az unitárius vallást? 202
— — Az 1939 évi Főtanács — — — — — — — — — 237
— — D. F. E. munkássága Kolozsvárt — — — — — — 238

Dr. Gál Kelemen: Benczédi Gergely — — — — — — — — 42
Kisgyörgy Sándor (néhai esperes) naplójából — — — — 109
Hadházy Sándor: Szent-Iványi József tb. főgondnok — — 172
Kemény Gábor: Varga Dénes életmunkája — — — — — 66
Kővári Jakab: Egy törhetetlen akaratu lelkész — — — — 93
Szánthó Vilma: Nemzetközi vasárnap — — — — — — 7
Dr. Varga Béla: Hadházy Jenő — — — — — — — — — 50
Ütő Lajos: Benczédi Ferencné — — — — — — — — — 175
Ürmösi Károly: Fülöp Mózes — — — — — — — — — 48
— — Énekvezér kibucsuzó és beköszöntő — — — — — 236
— — Németh Albertné — — — — — — — — — — — 31
Egy nem mindennapi esküvő — — — — — — — — — — 102
Ütő Béla — — — — — — — — — — — — — — — — 173
Lelkészbeiktató és bucsuzó Kövenden — — — — — — 101
Vargyasi Dr. Szolga Ferencné — — — — — — — — 240
Darkó Pál — — — — — — — — — — — — — — — 240
Dr. Nagy Benedek — — — — — — — — — — — — — 240

Vegyes cikkek.

Őfelsége II. Károly király uj évi beszéde — — — — — — I.
Bede Emil: Az én falum — — — — — — — — — — — 152
— — Az én népem — — — — — — — — — — — — 166
Benedek Gyula: Keresztény ifjak világkonferenciája — 185, 230
Benczédi Pál: A falu fölemelése — — — — — — — — — 151
Buzogány Kálmán: Emlékeim — — — — — — 171, 194, 234
Czárán Berta: Mi a boldogság — — — — — — — — — 26
Dr. Gál Miklós: Uj évi szózat — — — — — — — — — 3
Gálfi Elek: A végekről — — — — — — — — — — — — 212
Ekárt Andor: Dávid Ferenc egyleti közgyülés — — — — 188
Dr. Fikker János: Udvarhelyszék ünnepe — — — — — 156
Harringtonné Sz. V.: Egy uj próbálkozás — — — — — 75
— — Nemzetközi ifj. táborozás Hollandiában — — — — 137
Izsák Vilmos: Anyák napja — — — — — — — — — — 114
Kiss Dénes: Az élőfa — — — — — — — — — — — — 132
Kelemen Imre: Egy hivatását betöltő nőegylet — — — — 213
Lőrinczy Géza: Lelkészi jelentés — — — — — — 73, 98, 135.
— — Bukaresti hirek 39, 62, 87, 103, 122, 147, 164, 179, 198, 222, 248
Máthé Sándor: Az unitáriusok nagy napja Sz.-kereszturon 127
Noorhoff: Szózat Hollandiából — — — — — — — — — 209
Nagy Zoltán: Karádi Pál nyomdokán — — — — — — 169
Patakfalvi Zsigmond: Éltető nagy szellemek — — — — — 21
Simén Domokos: Főjegyzői látogatás — — — — — — 277
Ujvári László: Levél Budapestről — — — — — — — 152
Dr. Varga Béla püspök: Püspöki intézkedés — — — — 8
Konfirm. ünnepély Biharon — — — — — — — — — 113
Unitárius élet a nagy Duna táján — — — — — — — 129
Az ifjusági találkozó — — — — — — — — — — — 154

A Harrington házaspár fogadtatása Amerikában — — — 193
Amerikai vendég Oklándon — — — — — — — — — — 204
Központi D. F. E. felolvasó ülései — — — — — — — — 214
Józan Miklós vikárius ünneplése — — — — — — — — — 239

Tüzhely mellett.

Benczédi Pál: Kataszó — — — — — — — — — — — — 76
Fekete Lajos: Ahogy a falu és a város nézik egymást — 52
Kozma Miklós: Megtaláltam az Istent — — — — — — 158

Képek.

Őfelsége II. Károly király — — — — — — — — — — — 1
Benczédi Gergely — — — — — — — — — — — — — 42
Varga Dénes — — — — — — — — — — — — — — — 5
Dunapataji unitárius templom — — — — — — — — — 31
Bedő Miklós — — — — — — — — — — — — — — 89
Konfirmálók, Benczédi Pál vallástanárral — — — — — — 112
Percelné, K. Flóra: Leányotthon — — — — — — — — 130
Szentábrahámi Mihály-pihenő — — — — — — — — — 130
Gazdasági épület — — — — — — — — — — — — — 130
Ütő Béla — — — — — — — — — — — — — — — 173
Az egyház uj bérpalotája Kolozsvárt — — — — — — — 201

Irodalom, művészet.

Dr. Kiss Elek: Az 1938. évi Főt. jegyzőkönyv — — — 16
Vári Albert: A kereszténység és unitárizmus — — — — 16
Dr. Gyaluy Zoltán: Fizikai világ és szellemiség — — — 17
A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben — 80
Unitárius konfirm. emlék — — — — — — — — — — 80
Dr. Kiss Elek: A héber nemzeti élet az Ószöv. szerint — 176
Dr. Gál Kelemen: Benczédi Gergely — — — — — — 176
Szentmártoni Kálmán: Az alsóbencédi Gyallay-Pap család székelyszentmihályi ága — — — — — — — — — — 241
Vári Albert: Isten országa felé — — — — — — — — — 241
Dr. Varga Béla és Dr. Kiss Elek: A család könyve — — 241
Benczédi Pál: Erkölcstan unitárius nézőpontból — — — 241
Dr. Csiki Gábor: Gondolatok a hit világából — — — — 241
Ekárt Andor: Hogyan lett Dávid Ferenc unitáriussá? — — 241

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Felelős szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas" könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.